

בס"ד, י"ד שבט התשפ"ד

בבא קמא דף פ"ג – איסור חכמה יוונית, גידול יונים וכלבים, ודיני החובל באדם

מושגים:

1. תספורת קומי –
הגמ' אומרת שבבית רבן גמליאל היה היתר מיוחד ללמוד חכמה יוונית, משום שהם היו קרובים למלכות והיו זקוקים לידע הזה. בדומה למה שהתירו לאבטולמוס בן ראובן שהיה קרוב למלכות להסתפר ב{תספורת 'קומי'}, שזו תספורת שהיו משאירים בלורית מאחורי הראש. ואסרו את זה חכמים משום דרכי האמורי.

שאלות:

1. סמי רוצה ללמוד יוונית, זה מותר?
ראינו שתיקנו בכל מקום, שארור מי שיגדל חזירים ומי שילמד את בנו חכמת יוונית.
הגמ' שואלת הרי רבי אמר שבא"י ראוי לדבר או בלשון הקודש, או בלשון יוונית?
הגמ' מתרצת שלשון יוונית מותר אבל חכמה יוונית זה דבר אחר.
הגמ' מקשה האם חכמה יוונית אסורה, הרי רשב"ג קרא על עצמו את המקרא 'עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי'. הוא ביכה את החורבן שעשו הרומאים למשפחתו, שהיו בבית אביו אלף ילדים, חמש מאות למדו תורה וחמש מאות חכמת יוונית ולא נשאר מהם אלא הוא ובן דודו. מכאן מוכיחה הגמ' שמותר ללמוד חכמה יוונית.
הגמ' מתרצת שבבית רבן גמליאל היה היתר מיוחד משום שהם היו קרובים למלכות והיו זקוקים לידע הזה. בדומה למה שהתירו לאבטולמוס בן ראובן שהיה קרוב למלכות להסתפר ב{תספורת 'קומי'}, שזו תספורת שהיו משאירים בלורית מאחורי הראש. וזה אסור משום דרכי האמורי.

2. אביחי מגדל פיטבול מאולף, האם זה מותר?

המשנה אמרה שאסור לגדל כלב אא"כ הוא קשור בשלשלת.
הברייתא אומרת שמותר לגדל בעיר שסמוכה לספר, כלומר לגבול, כי שם צריך כלבי שמירה. וגם במקרה הזה צריך לקשור את הכלב ביום ולשחרר אותו רק בלילה.
רב יוסף בר מניומי אמר בשם רב נחמן, שגם בבבל שיש בה יישוב יהודי מובהק, בעיר שסמוכה לגבול עם גויים כמו נהרדעא, מותר לגדל כלב לשמירה.
רבי אליעזר הגדול אומר שמי שמגדל כלבים הוא בגדר התקנה של 'ארור מי שיגדל חזירים'.
והגמרא מביאה דוגמאות לנזק המשמעותי שיכול להיגרם לעם ישראל כשאשה תפיל מפחד מכלב.

3. דרור רוצה לבנות שובך ליונים, האם הוא יכול לבנות אותו בסמוך לבית שלו?

המשנה אמרה שלא פורסים מלכודות ליונים עד 30 ריס מהעיר, שזה 4 מיל, כדי של ילכדו בהם היונים של בני היישוב.

הגמ' שואלת האם היונים מתרחקות למרחק כזה של 30 ריס?, הרי אדם שרוצה לבנות שובך צריך להרחיק את שובכו רק 50 אמה מהיישוב כדי שהיונים לא יאכלו את התבואה של בני היישוב?

הגמ' מתרצת שהיונים מסתפקות באוכל ברדיוס 50 אמה מהקן, ולכן אם הרחיק את השובך 50 אמה, הן לא יבואו לאכול מהתבואה של בני היישוב. אבל להתרחק בלי לאכול הן מתרחקות גם יותר.

הגמ' מקשה מברייטא שאומרת שביישוב לא יפרוס שובכים אפילו במרחק של 100 מיל ולא רק 4 מילים?

הגמ' מביאה מספר תירוצים, רב יוסף אמר שמדובר ביישוב כרמים, שהכוונה שיש רצף של כרמים שהיונים יכולות לדלג מאחד לשני וככה להגיע למרחקים גדולים. רבה תירץ תירוץ דומה על יישוב שיש בו הרבה שובכים שהיונים מדלגות ביניהן.

הגמ' אומרת שלתירוץ של רבה בכל אופן לא צריך להרחיק את השובך יותר מ 30 ריס, למרות שיוני יישוב מגיעות ביישוב שובכים למרחק גדול יותר, כי מדובר על כך שהשובכים הם של אותו אדם שגם רוצה להניח מלכודת, או שמדובר על שובכים שהם הפקר או של גוי. ולכן אין חשש שייתפסו במלכודת שלו יונים שאסור לו ללכוד.

4. מושיקו שבר את הרגל של מיכאל, האם בית המשפט ישבור את הרגל של מושיקו?

בפרק החדש המשנה מפרטת את חמשת התשלומים שמשלם החובל בחבירו, וכיצד מעריכים את גובה התשלום.

המשנה אומרת שאם אדם פגע באיבר של חבירו כמו עין, יד, רגל וכדומה, אומדים לעניין הנזק כמה זה מפחית משווי של האדם אילו הוא נמכר לעבד. המשנה גם מפרטת כיצד אומדים צער מעבר לנזק, או ריפוי, שבת ובושת.

הגמ' דנה בשאלה מנין יודעים שיעין תחת עין' הכוונה לכסף ולא לעין ממש.

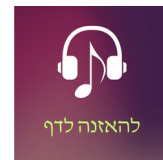
הברייטא לומדת היקש ממכה בהמה שחייב בתשלומים, למכה אדם שגם שם הכוונה לתשלומים, ולא לפגיעה באיבר המקביל של החובל.

הגמ' מוסיפה לימוד נוסף, מהפסוק בפרשת מסעי 'לא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות'. ומדייקת שלנפש רוצח לא לוקחים כופר-תשלום, אבל מי שפוגע באיבר כן לוקחים ממנו כופר-תשלומים.

הגמ' מבררת את הלימוד של ההיקש וגם מבררת מדוע זקוקים ללימוד נוסף מפרשת מסעי.

על מנת להבין את הדרשה מהפסוקים כדאי מאד לעיין בפסוקים בסוף פרשת אמור. ארבעת הפסוקים מפסוק י"ח ועד פסוק כ"א.

פסוק כ"א האחרון אומר 'מכה בהמה ישלמה ומכה אדם יומת', אבל הגמ' אומרת שלא ניתן ללמוד ממנו כי הוא מדבר על עונש מוות על הכאה. (רש"י ותורה תמימה ועוד, על הפסוק, מבארים על פי התורה כהנים שמדובר בעונש מוות על 'מכה אביו ואמו', כי זו המציאות של עונש מוות על הכאה).

לכן הגמ' אומרת שפסוק י"ח שאומר 'ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת', מדבר על הכאה ופציעה ולמרות שכתוב 'מות יומת' הכוונה לתשלומים. הסיבה היא שהוא סמוך לפסוק אחריו שגם מדבר על 'מכה נפש בהמה ישלמנה'. והוא מדבר על פציעה. וגם כי הפסוק אחרי זה מדבר על 'איש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו'.

ומההיקש בין מכה בהמה לנותן מום באדם, ששניהם בפועל מדברים על הכאה לומדים שגם באדם מדובר על ממון. למרות שלא כתובה בפירוש המילה 'הכאה' לגבי האדם, זו הכוונה.

והסיבה שהברייתא נזקקה גם ללימוד, מהפסוק 'לא תקחו כופר לנפש רוצח'. כי יכולנו לשאול מדוע למדנו מבהמה למכה אדם לתשלומים, ולא ממכה אדם בפסוק כ"א למיתה, לכן צריך לימוד נוסף.

והסיבה שצריך גם את הלימוד הראשון מ'מכה בהמה', כי אחרת היינו יכולים לחשוב ששתי האופציות קיימות לבחירה או להוריד איבר או לשלם, ולכן צריך את שני הלימודים, ללמד שיש רק אופציה של כסף.

הגמ' מביאה עוד אוסף מקורות של תנאים בברייתות אל תוך הדף הבא, שלמדו בצורות אחרות כיצד לומדים שעין תחת עין הכוונה לתשלומים. על רוב הלימודים הגמ' מקשה שהלימוד לא מוכרח, ואפשר לפרש אחרת.